

Az összbüntetés múltja és jövője

dr. Ficsór Gabriella
a DIT büntető kollégiumvezetője

2013. március 18.

Történeti és nemzetközi jogi kitekintés

Az összbüntetésre vonatkozó szabályok értelmezésére utoljára 2010. április 26. napjával bezárólag került sor.¹ A folytatás az új Btk. kapcsán feltétlenül szükségessé vált.

Az eddigi írások történeti kitekintést nem tartalmaztak.

A Csemegi kódex a bűnhalmazatról szóló (a 96. §-ban használja az összbüntetés kifejezést, de egyértelműen a halmazati büntetésnek megfelelő értelemben) VIII. Fejezetében rendelkezik arra az esetre is, amikor több ítélettel szabnak ki büntetést.

104. § A jelen fejezetben foglalt határozatok akkor is alkalmazandók:

1. ha valaki külön ítéletek által több rendbeli szabadságvesztés-büntetésre ítéltetett;
2. ha az elítélt, szabadságvesztés-büntetésének végrehajtása alatt, már jogerejű elítéltetése előtt elkövetett más büntetendő cselekmény miatt, határozott ideig tartó szabadságvesztés-büntetésre újlag ítéltetik el.

Az 1880. évi XXXVII törvénycikk az 1878. évi V. törvénycikk életbelépéséről szól, s további anyagi jogi rendelkezést tartalmaz.

36. § Az, a ki büntett miatt határozott időtartamú szabadságvesztés-büntetésre van ítélve, ha büntetésének tartama alatt oly büntetendő cselekményt követ el, melyre szintén határozott időtartamú szabadságvesztés-büntetés van megállapítva: az illetékes bíróság által a büntettekről és vétségekről szóló törvénykönyv szerint büntetendő, de előbbi és újabb szabadságvesztés-büntetésének együttes tartama husz évet meg nem haladhat.

A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk az 517. és 518. §-aiban írja le az eljárási szabályokat, „Jogerős ítéletekkel megállapított több szabadságvesztés-büntetés végrehajtása” címszó alatt, melyekből az idézett résznek van csak idevonatkozó tartalma.

517. § Ha valakit különböző jogerős ítéletekkel több szabadságvesztés-büntetésre ítélték és az ítéletek hozásánál az összbüntetésre, illetőleg a büntetések egyesítésére nézve irányadó szabályokat (1878. évi V. törvénycikk 96. §, 1880:XXXVII. törvénycikk 36. §) nem alkalmazták: a büntetések utólag összbüntetésbe foglalandók, illetőleg egyesítendőek.

Az eljárás lefolytatására (nyilvános tárgyaláson) a királyi ügyészség vagy az elítélt indítványára került sor.

¹ Debreceni Ítéltábla saját honlapján olvashatók az összbüntetésről szóló korábbi írások

A kvázi halmazatos összbüntetés két esetét szabályozta a Csemegi kódex, míg a nem kvázi halmazatos büntetések egyesítését az életbeléptető törvény.

1./

104. § 1. pont

Ha „ugyanaz a tettes több büntetendő cselekményt követett el, mielőtt azok bármelyike miatt elítélve lett volna, ebből önkényt következik, hogy az elítélés után véghezvitt cselekmények, minthogy nem állanak halmazati viszonyban az ítélet előttiekkel, sohasem ítéltetők el a halmazat szabályai szerint és így nem esnek a 104. § rendelkezése alá. Elítélés alatt ez esetben a büntetés jogerejű kiszabása értendő: mert ezt megelőzőleg ítélt dologról még nem lehet szó, ...”.²

Ebben az esetben az összbüntetés tartamát a megelőző szakaszokban írtaknak, a halmazati büntetés kiszabása szabályainak megfelelően kellett megállapítani. „Ha tehát több jogerősen kiszabott büntetés fekszik a bíróság előtt: ezek a mérsékelt kumuláció elvei szerint mindenekelőtt egy büntetési nemre változtatandók, azután egyhuzamban kiállításukra való tekintettel, kellő módon megrövidítendő, s az ekként előálló tartam keretén belül, figyelemmel a 97.–100. §§-ra, az összbüntetés mértéke megállapítandó. Az összbüntetés alakíthatásának feltétele ily esetben természetesen az, hogy a bíróság előbb hatályon kívül helyezi az egyes ítéletekkel kimondott büntetéseket.”³

A 104. § 1. pontja tehát arra az esetre vonatkozott, amikor az ügyek egyesítése bármely okból elmaradt, ennek folytán a halmazat viszonyában lévő cselekmények miatt több ítélet született, „de még oly időben, midőn a reá kiszabott büntetés kitöltését meg nem kezdte.”⁴

2./

A 104. § 2. pontja szintén a kvázi halmazatban álló bűncselekmények miatti több ítélet összbüntetésbe foglalását írja elő arra az esetre is, ha a második ítélet az első szabadságvesztés végrehajtása alatt válik jogerőssé. Ekkor is a halmazati büntetés megállapítására irányadó szabályokat kell követni a tartam megállapításakor.

3./

Az összbüntetésnek egy nem kvázi halmazatos esete is szabályozásra került – a büntetések egyesítése megnevezéssel – az életbe léptető törvénycikk 36. §-a szerint, s a jogirodalomban nagy hangsúlyt kap annak leszögezése, hogy ekkor nem alkalmazhatók a halmazatra vonatkozó szabályok, azaz az 1878. évi V. törvénycikk 96-104. §-ai.

„Ha az elítéltet a szabadságvesztés büntetés végrehajtása alatt elkövetett bűncselekmény miatt ítélik el, a bíróság a halmazati szabályok mellőzésével állapítja meg az újabb büntetést és azt, anélkül, hogy összbüntetést szabna, egyesíti azzal a büntetéssel, amelyet az elítélten végrehajtanak. Ily egyesítésnek azonban csak akkor van helye, ha az elítélt az előző büntetést még ki nem állotta s a két büntetés egyfolytában hajtható végre. Ha az újabb szabadságvesztésbüntetés más nemű, mint

² Edvi Illés Károly dr. A Büntetőtörvénykönyv magyarázata Révai testvérek kiadása, Budapest, 1894. I. kötet 388. oldal

³ Edvi Illés Károly dr. i.m. 389. oldal

⁴ Edvi Illés Károly dr. i.m. 389. oldal

amelynek végrehajtása alatt az elítélt áll, összbüntetés kiszabásának ugyan szintén nincs helye, de a különböző büntetéseket egynemű büntetésbe kell egyesíteni.”⁵

A szabályozás indoka: „ha összbüntetésnek helye nincs, a különböző büntetési nemeknek egymás után alkalmazása s e miatt az elítéltnak fegyházba v. viszont szállítása visszasságot szül. Elvitázhatatlan tehát annak szükségessége, hogy az összbüntetésnek (B. T. K. 96. §) és a büntetések egyesítésének (1880. évi XXXVII. t.-cz. 36. §) elvei az ügyeknek jogerejű elbírálása után is megvalósíthatók legyenek.”⁶

A 36. §-hoz írtak értelmezéséhez szükséges annak ismerete, hogy a Csemegi kódex a III. Fejezetében szól a büntetések nemeiről a 20. §-ban. A szabadságelvonással járó büntetési nemek a fegyház, az államfogház, a börtön és a fogház.

A 36. §-hoz kapcsolódóan az egyesített büntetés tartamára vonatkozóan a királyi Curia büntető tanácsainak teljes ülése egy döntvényt hozott 18. szám alatt. A jelenkor jogintézményeivel való megfeleltetés okán jogegységi határozatnak tekinthető curiai döntés két kérdésre adott választ. Az első pusztán azt mondja ki, hogy a tartam megállapításakor nem alkalmazhatók a B. T. K. halmazatra vonatkozó szabályai, hiszen nem kvázi halmazatról van szó. A második kérdésre adott válasz szerint „a büntetés egységesítése azonban a vádlott által elkövetett cselekményre meghatározott legsúlyosabb büntetési nemnek alkalmazásával, itt is fenntartható, azonban az enyhébb szabadságvesztés-büntetésnek tartama a súlyosabb büntetési nemnek súlyához képest arányosítandó.”⁷

A 36. § a büntetési tartamok összeadásával való egyesítésének feltétlen határát 20 évben határozta meg, a királyi Curia pedig kimondta, hogy a súlyosabb végrehajtási fokozatot jelentő büntetési nemben kiszabott szabadságvesztés büntetésnek az enyhébbel való találkozása esetén az utóbbi tartamát csökkenteni (arányosítani) szükséges.

Az eddig citált szabályokból az is következik, hogy nem volt helye sem összbüntetésnek, sem a büntetések egyesítésének, ha az elítélt a szabadságvesztésre ítélté után, de a büntetésének megkezdése előtt követett el újabb bűncselekményt, s emiatt ismét szabadságvesztésre ítélték jogerősen. Ilyen esetben egymás után töltötte a büntetéseit a kiszabott végrehajtási fokozatnak (szabadságvesztés nemének) megfelelően, és a B. T. K. tartalmazza azt is, hogy a legsúlyosabb büntetési nemet kell először fogvatba venni.

Az 1951. január 1. napjával hatályba lépett 1950. évi II. törvény a büntetőtörvénykönyv általános részéről (Btá.) a Csemegi kódexet váltotta fel az általános rész tekintetében. A tárgyalt jogintézményt utólagos összbüntetésbe

⁵ Vámbéry Rusztem A bűnvádi perrendtartás tankönyve Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1919. 435-436. oldal

⁶ Dr. Felber Arthur A bűnvádi perrendtartás Özv.Tahy Rozália Könyvnyomdája, Zalaegerszeg 1897. 434. oldal

⁷ Dr. Felber Arthur i. m. 435. oldal

foglalásnak nevezi, és az 59. §-ában szabályozza (az összbüntetés fogalma itt is a halmazati büntetésnek felel meg az 57. § szerint).

59. § (1) Ha az elkövetőt különböző jogerős, de még végre nem hajtott ítéletekkel többrendbeli határozott tartamú börtönbüntetésre ítélték, a börtönbüntetéseket utólag kell összbüntetésbe foglalni.

(2) Az összbüntetést a jogerős ítéletekkel kiszabott büntetések tartamának figyelembevételével kell kiszabni. Az összbüntetés nem érheti el a jogerősen kiszabott büntetések együttes tartamát és nem haladhatja meg sem a húsz évet, sem a legsúlyosabb cselekményre a törvényben megállapított büntetés másfélszeres tartamát; az utóbbi korlátozás azonban csak arra az esetre vonatkozik, ha az elkövető mindegyik cselekményt előbb követte el, mint bármelyikért jogerősen elítélték.

Az összbüntetés jogintézményének mibenlétét, szükségességét az e törvényhez fűzött indokolás teljesen közérthetően tartalmazza.

„Az 57. § alkalmazásának az az előfeltétele, hogy az elkövető több bűncselekménye egyszerre kerüljön elbírálás alá. Ez azonban sokszor nem történik, illetőleg nem történhetik meg; ilyenkor tehát az elkövetőre külön-külön szabják ki az egyes eljárások során a büntetést. Minthogy azonban azok az okok, amelyek összbüntetés alkalmazását teszik szükségessé, ilyenkor is fennállanak, a külön-külön kiszabott jogerős börtönbüntetéseket az 59. § értelmében utólag kell összbüntetésbe foglalni. Nem lehet összbüntetésbe foglalni az olyan büntetést, amelyet már végrehajtottak, mert az összbüntetés indokai az ilyen büntetéssel kapcsolatban nem állnak többé fenn.

Az utólagos összbüntetés kiszabásánál természetesen nem jöhetnek többé figyelembe az elkövetett cselekményekre a törvényben megállapított büntetések, hanem a jogerős ítéletekkel kiszabott büntetések tartama az irányadó. Itt is áll azonban az a korlátozás, hogy az összbüntetés nem érheti el a jogerősen kiszabott büntetések együttes tartamát, egyszerű összeadásnak tehát itt sincs helye, nem haladhatja meg a húsz évet, sem a legsúlyosabb cselekményre a törvényben megállapított büntetés másfélszeres tartamát. Az 59. § (2) bekezdése tehát ugyanabba helyzetbe kívánja hozni azt az elítéltet, akire külön-külön ítéletekkel szabtak ki büntetést, mint azt, akinek több bűncselekményét egyszerre bírálták el, mert kívánatos, hogy az elítélt helyzete lehetőleg ne függjön attól, hogy valamennyi cselekményét egy eljárás keretében bírálták-e el vagy sem.

Az alól a szabály alól, hogy az utólagos összbüntetés sem érheti el a legsúlyosabb cselekmény törvényes büntetési tételének másfélszeres tartamát, mindazonáltal kivételt kell tenni. Az olyan büntettes ugyanis, akire több büntett miatt, külön-külön ítéletekkel már olyan tartamú büntetéseket szabtak ki, amelyek a legsúlyosabbra rendelt büntetés másfélszeres tartalmához igazodó korlátozás csak arra az esetre vonatkozik, ha az elkövető mindegyik cselekményét korábban követte el, semmint bármelyikért jogerősen elítélték.”

A jogtörténeti kitekintésből megállapítható, hogy összbüntetésbe foglalásnak nem csak kvázi halmazat esetén volt helye, mely szabályozás egészen 1999. március 1. napjáig fennmaradt.

A svájci büntető törvénykönyv 49. cikkének (2) bekezdése rendelkezik a „quasi halmazati” összbüntetésről, kimondva, hogy ekkor olyan szabadságvesztést kell megállapítani, mintha az elkövető valamennyi cselekményét egy eljárásban bírálták volna el.

A német büntető törvénykönyv 55. §-a szabályozza az összbüntetést. Ennek lényege szerint, amennyiben az elítélt még nem töltötte le a büntetését, és ismételten elítélik olyan deliktum miatt, amelyet korábbi elítélése előtt követett el, a halmazati büntetésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.⁸

Tudomásul kell tehát venni, hogy az összbüntetésbe foglalás nem valamiféle oktalan kedvezmény, nem „a büntetés enyhítése”, hanem annak biztosítója, hogy egyes elkövetők ne kerüljenek hátrányosabb helyzetbe a többiekhez képest, illetve eljárásjogi akadályok ne tegyék lehetetlenné az egységes büntetés-kiszabást.

Az elkövető által megvalósított több bűncselekmény egy eljárásban való elbírálására és halmazati büntetés kiszabására ugyanis nincs minden esetben lehetőség, viszont a törvény előtti egyenlőség alapelve megköveteli annak reparálását. Így például nincs lehetőség egyes elkövetők esetén az egy eljárásban való elbírálásra, mert az ügyek egyesítése nem célszerű, ha két olyan ügy folyik egyidejűleg, amelyek egyenként sok vádlottat érintenek, vagy vannak olyan személyek, akik a két ügyben más eljárási pozícióban vannak. Továbbá az egyik ügy már bírósági szakban van, vagy jogerős ítélettel zárult, amikor ismertté válik a korábban elkövetett másik bűncselekmény.

A hatályos és az új Btk. szabályainak összevetése Az összbüntetésbe foglalás

2009. január 12. napjától hatályos Btk.	új Btk. 2013. július 1. napjától hatályos
<p>92. § (1) Ha az elkövetőt több, határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélik, és az elkövető valamennyi bűncselekményt a legkorábban hozott ítélet jogerőre emelkedését megelőzően követte el, a jogerősen kiszabott büntetéseket összbüntetésbe kell foglalni.</p> <p>(2) Összbüntetésbe csak olyan végrehajtandó szabadságvesztések foglalhatók, amelyeket az összbüntetésbe foglaláskor még nem hajtottak végre, vagy amelyeket folyamatosan hajtanak végre.</p> <p>(3) Ha felfüggesztett szabadságvesztést kell utóbb végrehajtani, azt az összbüntetésbe foglalás szempontjából a továbbiakban végrehajtandó szabadságvesztésnek kell tekinteni.</p> <p>(4) A pénzbüntetés és a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés (50. §, 52. §) összbüntetésbe nem foglalható.</p>	<p>93. § (1) Ha az elkövetőt több, határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélik, a jogerősen kiszabott büntetéseket - törvényben meghatározottak szerint = összbüntetésbe kell foglalni, ha az elkövető valamennyi bűncselekményt a legkorábbi elsőfokú ítélet kihirdetését megelőzően követte el.</p> <p>(2) Összbüntetésbe csak olyan végrehajtandó szabadságvesztések foglalhatók, amelyeket az összbüntetésbe foglaláskor még nem hajtottak végre, vagy amelyeket folyamatosan hajtanak végre.</p> <p>(3) Ha felfüggesztett szabadságvesztést kell utóbb végrehajtani, azt az összbüntetésbe foglalás szempontjából a továbbiakban végrehajtandó szabadságvesztésnek kell tekinteni.</p> <p>(4) Nem foglalható összbüntetésbe</p> <p>a) a korábban már összbüntetésbe foglalt büntetés,</p> <p>b) a pénzbüntetés és a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés.</p>

⁸ Büntetőjog I. 499. és 500. oldal HvgOrac Belovics Ervin

Az anyagi jogi szabályok módosulása értelmezésének első szintje – az Alaptörvény 28. cikke értelmében – a jogalkotói akarat kutatása. Ennek alapvető eszköze a törvényhez fűzött indokolás megismerése.

A 93. § indokolása a változtatás szükségességét a következőkben összegzi:

„Az összbüntetésbe foglalás jelentős kedvezmény az elkövető számára, előfordul olyan eset is, amikor összbüntetésbe foglalt ítéletek közül a legrövidebb teljesen elenyészik. Ez nem egyeztethető össze azzal a kriminálpolitikai törekvéssel, amely a többszörös bűnelkövetőkkel szemben kíván szigorúbban fellépni. Mindezekre figyelemmel a törvény módosítja az összbüntetésbe foglalás feltételeit, és csak azoknak a bűncselekményeknek a vonatkozásában nyújt lehetőséget összbüntetésbe foglalásra, amelyeket az elkövető a legkorábbi ítélet kihirdetését megelőzően követett el, valamint a törvény a korábban összbüntetésbe foglalt büntetés további összbüntetésbe foglalását sem teszi lehetővé.”

Az új Btk. 93. §-ából két szigorítás olvasható ki:

- az összbüntetésbe foglalás lehetősége megszűnik a kvázi halmazat határesetében, azaz, ha az utóbbi alapítélettel elbírált bűncselekmények elkövetési ideje a korábbi alapítélet kelte és jogerőre emelkedése közé esik,
- megszűnik a többszörös összbüntetésbe foglalás lehetősége, csak a még összbüntetésbe nem foglalt ítéletek esetében vizsgálható az összbüntetésbe foglalás szükségessége, korábbi összbüntetés alapítéleteire nem lehet visszatérni.

A második pontban írtakhoz szorosan kapcsolódik az új Btk. átmeneti rendelkezéseiről szóló 2012. évi CCXXIII. tv. 166. §-a, amely módosítja a Be. 574. §-ának (4) bekezdését.

„(4) Az összbüntetési eljárást a bíróság hivatalból vagy indítványra folytatja le. Az összbüntetési eljárás lefolytatását az elítélt, a védő vagy az ügyész indítványozhatja. Az összbüntetési eljárás lefolytatásához - kivéve, ha azt az elítélt indítványozta - az elítélt hozzájárulását minden esetben be kell szerezni. A bíróság az összbüntetésbe foglalást ítélettel, az erre irányuló indítvány elutasítását végzéssel mondja ki. Az ítéletben a bíróság az 556. és 557. §-ban foglaltakról is rendelkezhet.”

A törvénynek a 166. §-hoz fűzött indokolása – „A törvény - az új Btk. rendelkezéseire figyelemmel - az összbüntetési eljárás vonatkozásában módosítja a Be. összbüntetésbe foglalásra vonatkozó rendelkezéseit.” – támpontot nem nyújt az értelmezéshez.

Az új Btk. indokolása – 93. §-hoz – viszont előrevetíti az átmeneti rendelkezésekben található jogalkotást, amikor azt fogalmazza meg, hogy „Ehhez kapcsolódóan szükséges a Be. módosítása is, amely értelmében összbüntetési eljárás lefolytatására csak az elítélt kérelmére lesz lehetőség, a kérelem alapján azonban a bíróság köteles lesz az összbüntetési eljárást lefolytatni.”.

Talán ezért tartalmazza az új 93. § törvényszövege azt a kitétel, hogy „ - törvényben meghatározottak szerint - „.

A módosított Be. 574. §-ának (4) bekezdését feltétlenül csak úgy lehet értelmezni, hogy az elítélt érdekét tartja szem előtt, s azt a célt szolgálja, hogy az elítélt az összbüntetéssel ne kerüljön hátrányosabb helyzetbe.

Ez két körben jelentheti az elítélt mérlegelésének szükségességét:

- két jogerős büntetése már van, de további eljárás vagy eljárások vannak ellene folyamatban, el kell döntenie, hogy bevárja-e a többi jogerőre emelkedését,
- két büntetés találkozása esetén a rövid tartamú szabadságvesztésnél a feltételes szabadságból kizárt, a hosszú tartamúból nincs kizárva, összbüntetés esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből ki lesz zárva.

A második esetben kérdésként merül fel, hogy amennyiben több összbüntetésbe foglalható jogerős büntetése van, és csak egy rövid tartamú szabadságvesztésnél van kizárva a feltételes szabadság lehetősége, teljesíthető-e az az elítélti indítvány, mely szerint csak a feltételes szabadságból való kizárással nem érintett büntetéseit foglalják összbüntetésbe.

Álláspontom szerint nem, mert az elítélt indítványa, hozzájárulása az összbüntetési eljárás lefolytatásához eljárásjogi, nem anyagai jogi feltétel.

Az átmeneti törvény 3. §-a szerint „Ha az összbüntetésbe foglalandó ítéletek közül legalább egy a Btk. hatálybalépését követően emelkedett jogerőre, a Btk. 93-96. §-át kell alkalmazni”.

Az összbüntetést tehát az új Btk. szigorúbb szabályai szerint kell megállapítani, ha az összbüntetésbe foglalandó büntetéseket kiszabó ítéletek közül akárcsak egy 2013. július 1. napja után emelkedik jogerőre.

Az összbüntetés és a feltételes szabadság viszonya

Az új Btk. a feltételes szabadság megszüntetésére vonatkozóan a következő rendelkezéseket tartalmazza:

40. § (1) A bíróság a feltételes szabadságot megszünteti, ha az elítéltet

a) az ítélet jogerőre emelkedését követően elkövetett bűncselekmény miatt a feltételes szabadság tartama alatt, vagy

b) a feltételes szabadság tartama alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik.

(2) A bíróság a feltételes szabadságot megszüntetheti, ha az elítéltet az (1) bekezdésben meghatározottakon kívül egyéb büntetésre ítélik.

(3) A feltételes szabadság megszüntetése esetén a feltételes szabadságon eltöltött idő a szabadságvesztésbe nem számít be.

(4) Ha a feltételes szabadság tartama alatt az elítélten olyan bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztést kell végrehajtani, amelyet a korábbi ítélet jogerőre emelkedése előtt követett el, a szabadságvesztés végrehajtása a feltételes szabadságot félbeszakítja, és a bíróság a feltételes szabadság folytatásának legkorábbi időpontját

a) az utóbb kiszabott szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság időpontjáig, vagy

b) - ha az utóbb kiszabott szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárt - a szabadságvesztés végrehajtásának időtartamáig elhalasztja.

Új szabály a (4) bekezdésben, hogy a feltételes szabadság tartama félbeszakad, ha a feltételes szabadság ideje alatt olyan szabadságvesztést hajtanak végre, amelyet a feltételes szabadsággal érintett ítélet jogerőre emelkedése előtt elkövetett bűncselekmények miatt szabtak ki. Ebben az esetben tehát összbüntetésbe foglalásnak nincs helye, ha ez a második elítélés 2013. július 1. napja után emelkedik jogerőre, azaz ekkor nyílna meg az összbüntetésbe foglalás lehetősége. A 2/2006-os Jogegységi határozat ezzel ellentétes részét, amely a feltételes szabadságot a szabadságvesztés részének tekintette, a törvényalkotó felülírta.

Továbbá a feltételes szabadságot sem megszüntetni, sem félbeszakítani nem lehet, ha az újabb – kvázi halmazatos – elítélésre a feltételes szabadság tartama alatt kerül sor, a végrehajtásának megkezdésére viszont csak a feltételes szabadság eredményes letelte után. A feltételes szabadságot az újabb ítéletben megszüntetni nem lehet, mert ilyen megszüntetési ok az új Btk-ban nincs. Ha pedig a feltételes szabadság anélkül telik el, hogy más szabadságvesztést kezdett volna tölni az elítélt, akkor már nincs minek félbeszakadnia. A kvázi halmazat ellenére ez esetben sincs helye összbüntetésbe foglalásnak.

A 2/2006. számú Jogegységi határozat tehát többé már semmilyen értelemben nem fog segítséget nyújtani az egységes jogalkalmazás terén.

A most vázolt esetben természetesen olyan, 2013. július 1. napja után jogerős elítélésről van szó, amelyben az elkövetési idő is az új Btk. hatályba lépése utáni, vagy a Btk. 2. §-a alapján az elbíráláskori büntető törvényt kell alkalmazni a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezéseivel együtt, bár ez a szigorítások miatt csak kivételes lehet.

A feltételes szabadság megszüntetésére vonatkozó szabályok azonban a hatályos Btk.-ban is többször módosultak az utóbbi időben, s mivel még hosszú ideig a jelenlegi szabályok kedvezőbb volta miatt nem az új Btk. kerül alkalmazásra, ezért szükséges az áttekintés, valamint annak vizsgálata, hogy mindez mennyiben érinti az összbüntetést.

2009. VIII. 9. előtt	2009. VIII. 9. után	2011. I. 1-től
<p>48. § (1) A feltételes szabadság tartama azonos a szabadságvesztés hátralevő részével, de legalább egy év, életfogytig tartó szabadságvesztés esetén tizenöt év.</p> <p>(2) Ha a szabadságvesztés hátralevő része egy évnél rövidebb, és végrehajtását nem rendelték el, a büntetést - a feltételes szabadság letelte után - a hátralevő rész utolsó napjával kell kitöltöttnek tekinteni.</p> <p>(3) A feltételes szabadság tartamára, de legkevesebb egy évre az elítélt pártfogó felügyelet alá helyezhető.</p>	<p>48. § (1) A feltételes szabadság tartama azonos a szabadságvesztés hátralevő részével, de legalább egy év, életfogytig tartó szabadságvesztés esetén tizenöt év.</p> <p>(2) Ha a szabadságvesztés hátralevő része egy évnél rövidebb, és végrehajtását nem rendelték el, a büntetést - a feltételes szabadság letelte után - a hátralevő rész utolsó napjával kell kitöltöttnek tekinteni.</p> <p>(3) A feltételes szabadság tartamára, de legkevesebb egy évre az elítélt pártfogó felügyelet alá helyezhető. <i>Ha a feltételes szabadságra bocsátott elítélt visszaeső, pártfogó felügyelet alatt áll.</i></p>	<p>48. § (1) A feltételes szabadság tartama azonos a szabadságvesztés hátralevő részével, de legalább egy év, életfogytig tartó szabadságvesztés esetén tizenöt év.</p> <p>(2) Ha a szabadságvesztés hátralevő része egy évnél rövidebb, és végrehajtását nem rendelték el, a büntetést - a feltételes szabadság letelte után - a hátralevő rész utolsó napjával kell kitöltöttnek tekinteni.</p> <p>(3) A feltételes szabadság tartamára, de legkevesebb egy évre az elítélt pártfogó felügyelet alá helyezhető. Ha a feltételes szabadságra bocsátott elítélt visszaeső, pártfogó felügyelet alatt áll.</p>

<p>(4) A bíróság a feltételes szabadságot megszünteti, ha az elítéltet</p> <p>a feltételes szabadság alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik. Ha az elítéltet egyéb büntetésre ítélik vagy ha a magatartási szabályokat megszegi, a bíróság a feltételes szabadságot megszüntetheti.</p> <p>(5) A feltételes szabadság megszüntetése esetén a feltételes szabadságon eltöltött idő a szabadságvesztésbe nem számít be.</p>	<p>(4) A bíróság a feltételes szabadságot megszünteti, ha az elítéltet az ítélet jogerőre emelkedését megelőzően vagy azt követően elkövetett bűncselekmény miatt a feltételes szabadság alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik.</p> <p>A bíróság a feltételes szabadságot megszünteti, ha az elítéltet a feltételes szabadság alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik. Ha az elítéltet egyéb büntetésre ítélik, vagy ha a magatartási szabályokat megszegi, a bíróság a feltételes szabadságot megszüntetheti.</p> <p>(5) A feltételes szabadság megszüntetése esetén a feltételes szabadságon eltöltött idő a szabadságvesztésbe nem számít be.</p>	<p>(4) A bíróság a feltételes szabadságot megszünteti, ha az elítéltet az ítélet jogerőre emelkedését megelőzően vagy azt követően elkövetett bűncselekmény miatt a feltételes szabadság alatt végrehajtandó vagy részben felfüggesztett szabadságvesztésre ítélik. A bíróság a feltételes szabadságot megszünteti, ha az elítéltet a feltételes szabadság alatt elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó vagy részben felfüggesztett szabadságvesztésre ítélik. Ha az elítéltet egyéb büntetésre ítélik, vagy ha a magatartási szabályokat megszegi, a bíróság a feltételes szabadságot megszüntetheti.</p> <p>(5) A feltételes szabadság megszüntetése esetén a feltételes szabadságon eltöltött idő a szabadságvesztésbe nem számít be.</p>
<p>48/A. § (1) Ha az elítélttel szemben több határozott ideig tartó, összbüntetésbe nem foglalható szabadságvesztést kell végrehajtani,</p> <p>és a szabadságvesztések folyamatos végrehajtása során a bíróság az elítéltet bármely szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátotta, a feltételes szabadság mindaddig nem kezdhető meg, amíg az elítélt más szabadságvesztést tölt.</p> <p>(2) Ha a bíróság az elítéltet több szabadságvesztésből bocsátotta feltételes szabadságra, az elítélt a több feltételes szabadságot egyidejűleg párhuzamosan tölti.</p> <p>(3) A 48. § (4) bekezdése esetén a párhuzamosan töltött feltételes szabadságok mindegyikénél külön kell vizsgálni, hogy a feltételes szabadság megszüntetésének feltételei fennállnak-e.</p>	<p>48/A. § (1) Ha az elítélttel szemben több határozott ideig tartó, összbüntetésbe nem foglalható szabadságvesztést kell végrehajtani - ideértve a pénzbüntetés vagy a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztést is -, és a szabadságvesztések folyamatos végrehajtása során a bíróság az elítéltet bármely szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátotta, a feltételes szabadság mindaddig nem kezdhető meg, amíg az elítélt más szabadságvesztést tölt.</p> <p>(2) Ha a bíróság az elítéltet több szabadságvesztésből bocsátotta feltételes szabadságra, az elítélt a több feltételes szabadságot egyidejűleg párhuzamosan tölti.</p> <p>(3) A 48. § (4) bekezdése esetén a párhuzamosan töltött feltételes szabadságok mindegyikénél külön kell vizsgálni, hogy a feltételes szabadság megszüntetésének feltételei fennállnak-e.</p>	<p>48/A. § (1) Ha az elítélttel szemben több határozott ideig tartó, összbüntetésbe nem foglalható szabadságvesztést kell végrehajtani - ideértve a pénzbüntetés vagy a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztést is -, és a szabadságvesztések folyamatos végrehajtása során a bíróság az elítéltet bármely szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátotta, a feltételes szabadság mindaddig nem kezdhető meg, amíg az elítélt más szabadságvesztést tölt.</p> <p>(2) Ha a bíróság az elítéltet több szabadságvesztésből bocsátotta feltételes szabadságra, az elítélt a több feltételes szabadságot egyidejűleg párhuzamosan tölti.</p> <p>(3) A 48. § (4) bekezdése esetén a párhuzamosan töltött feltételes szabadságok mindegyikénél külön kell vizsgálni, hogy a feltételes szabadság megszüntetésének feltételei fennállnak-e.</p>

2009. VIII. 9. előtt hatályos

A (4) bekezdésben foglaltaknak van jelentősége. Évtizedeken keresztül hatályos volt az a szabály, hogy a feltételes szabadságot csak akkor kellett megszüntetni, ha annak tartama alatt elkövetett bűncselekmény miatt az elítéltet végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték.

Ebben az esetben az összbüntetés lehetősége fel sem merül, hiszen nem kvázi halmazatos büntetésekről van szó.

2009. VIII. 9. után hatályos

A lényegi változás, teljesen új, s jelenleg is hatályos rendelkezés, hogy a feltételes szabadságot nem csak akkor kell megszüntetni, ha a tartama alatt követ el bűncselekményt az elítélt, hanem akkor is, ha a korábbi jogerős elítélése előtti vagy utáni az új (feltételes szabadság ideje alatt jogerőssé vált) ítélettel elbírált bűncselekmény elkövetési ideje. A törvényalkotó tehát a jogerős elítélést követően a szabadságvesztés foganatba vétele előtti időszakra is kiterjeszti a joghátrány alkalmazási körét, továbbá a szabadságvesztés végrehajtásának időszakára és fenntartja a korábbi szabályt, amely csak a feltételes szabadság tartamának tulajdonított jelentőséget. A most felsorolt időszakok az összbüntetés szempontjából nem relevánsak, mert a büntetések nem állnak kvázi halmazati viszonyban.

A jogerős elítélés előtti elkövetésnek viszont van jelentősége, ha amiatt külön ítélettel szabnak ki végrehajtandó szabadságvesztést a feltételes szabadság tartama alatt jogerősen, hiszen ekkor kvázi halmazatról van szó. A feltételes szabadság kötelező megszüntetésével folyamatosan fogja tölteni a büntetéseket, továbbá egyiknek a végrehajtása sem fejeződhetett még be, a Btk. 92. §-ának (1) és (2) bekezdésében írt feltételek teljesültek, a büntetéseket összbüntetésbe kell foglalni.

A törvényalkotó ezzel megteremtette annak a jogszabályi alapját, amelyet a 2/2006-os Jogegységi határozat jogértelmezéssel vezetett le.

„Ha a terheltet feltételes szabadság tartama alatt olyan cselekmény miatt ítélik jogerősen végrehajtandó szabadságvesztésre, amelyet a korábbi ítélet jogerőre emelkedése előtt követett el, a büntetéseket összbüntetésbe kell foglalni arra tekintet nélkül, hogy az újabb büntetést foganatba vették-e vagy sem.”

A jogegységi határozatban foglaltakra tehát 2009. augusztus 9. napja után nem kell hivatkozni, ha a bűncselekmény elbírálására az ekkor hatályos Btk. alapján kerül sor, s a részletezett új szabálynak megfelelően kvázi halmazat esetén is megszüntetésre kerül a feltételes szabadság.

2011. I. 1. napjától – jelenleg is – hatályos

A módosítás pusztán a 2010. május 1. napjával történt jogalkotás mulasztását pótolja. A szankciórendszer átalakításával lehetővé vált a szabadságvesztés részbeni felfüggesztése, mellyel bővült a büntetés kiszabása során a bíróság mozgástere. A feltételes szabadság megszüntetésére okot adó feltételek között a részben felfüggesztett szabadságvesztés nevesítése egyúttal megerősítette azt a jogalkalmazói érvelést, mely szerint a részben felfüggesztett szabadságvesztés jogi természete inkább a végrehajtandó szabadságvesztéssel azonosítható.

Sikerült azonban megvédeni azt az álláspontot, hogy az összbüntetés szempontjából nem tekinthető végrehajtandó, ezáltal összbüntetésbe foglalandó szabadságvesztésnek. Sem több részben felfüggesztett szabadságvesztés, sem

végrehajtandó és részben felfüggesztett szabadságvesztés találkozása esetén nincs helye összbüntetésbe foglalásnak.

Az összbüntetés tartama

<p>93. § Az összbüntetés tartamát úgy kell meghatározni, mintha halmazati büntetést szabnának ki. Az összbüntetés tartamának azonban el kell érnie a leg súlyosabb büntetést, de nem érheti el a büntetések együttes tartamát.</p>	<p>94. § Az összbüntetés tartamát úgy kell meghatározni, mintha halmazati büntetést szabnának ki. Az összbüntetés tartamának azonban el kell érnie a legsúlyosabb büntetésnek és a rövidebb büntetés vagy büntetések egyharmad részének összegeként számított tartamot, de az nem haladhatja meg a büntetések együttes tartamát.</p>
---	--

Az új törvény 94. §-ához fűzött indokolás a következőket tartalmazza:

„Az összbüntetésbe foglalás általános feltétele, hogy a bűncselekményeket az elkövető a legkorábbi ítélet kihirdetését megelőzően kövesse el, és az összbüntetés mértékét úgy kell meghatározni, mintha halmazati büntetés kiszabására kerülne sor. Az összbüntetés tartamának megállapításakor kizárt a kumuláció, azaz az összbüntetési tartam nem érheti el az alapítéletekben kiszabott szabadságvesztés büntetések együttes tartamát.

Az összbüntetés mértékének a megállapításakor a leghosszabb tartamú szabadságvesztést kell alapul venni. A hatályos Btk. értelmében az összbüntetés tartamának el kell érnie a leg súlyosabb büntetést, de a törvény meghatározza az elengedés maximális mértékét, amely legfeljebb a rövidebb büntetés (vagy büntetések) kétharmad részének együttes tartama lehet.”

A jogszabály szövege és az indokolás tehát nem fedik egymást, mert az indokolás szerint kizárt a kumuláció, a büntetési tartamok összegzése, a törvény szövege viszont azt tartalmazza, hogy „nem haladhatja meg”, azaz elérheti az együttes tartamot.

Talán itt máris közvetlenül lehet alkalmazni az Alaptörvény 28. §-ában írt jogértelmezési szabályt, és a jogalkotói akaratnak, a jogalkotás történelmi vívmányainak és az összbüntetés jogintézménye korábban már kifejtett céljának megfelelő értelmezéssel ki lehet mondani, hogy a büntetések összegzését megindokolni nem lehet, mert akkor elvész az összbüntetésbe foglalás értelme, és az elítélt nem kerül abba a helyzetbe, mintha vele szemben is halmazati büntetést szabtak volna ki.

Továbbra is korlátja az összbüntetésnek a határozott ideig tartó szabadságvesztés generális maximuma, az új Btk. 36. §-ában írt huszonöt év, valamint az elbírált bűncselekmények esetén számítandó halmazati büntetés felső határa. Ennek a megállapításnak az indokolását tartalmazza a 3/2002. számú Jogegységi határozat rendelkező része: „Az összbüntetés tartamát olyan mértékben kell meghatározni, hogy az elkövetőt lehetőleg ne érje hátrány azért, mert a terhére rótt bűncselekményeket nem egy eljárásban bírálták el.”, valamint az indokolása.

„A Btk. 93. §-a szerint az összbüntetés tartamát úgy kell meghatározni, mintha halmazati büntetést szabnának ki. A bíróság az összbüntetési ügyben csak annyiban jogosult a jogerős ítéletek (az alapítéletek) felülbírálatára, amennyiben ezt a Btk. 92-94. §-ának rendelkezései lehetővé teszik.

Az összbüntetés szabályai a Btk. V. Fejezetében, a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezések között található. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az összbüntetésbe foglalás során a Btk. 83. §-ában foglalt bünteteskiszabási elvek alkalmazhatók lennének. Ugyanis az összbüntetési eljárásban nincs törvényes lehetőség a jogerős alapítéletekben eljáró bíróságok bünteteskiszabási értékelő tevékenységének teljes felülvizsgálatára. Így a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyessége, a bűnösség foka, továbbá az egyéb enyhítő és súlyosító körülmények nem vizsgálhatók, az alapítéletekben kiszabott büntetések újraértékelése kizárt. Nem vehetők figyelembe az alapítéletek jogerőre emelkedése óta a terhelt személyi körülményeiben bekövetkezett változások sem.

A halmazati büntetés szabályait az összbüntetés tartamának meghatározása során, az összbüntetési szabályokból következő értelemszerű eltérésekkel kell alapul venni. Összbüntetés esetén is irányadók a Btk. 85. §-a (2) és (3) bekezdésének szabályai. Ez azt jelenti, hogy az összbüntetés mértéke nem haladhatja meg az alapítéletek szerinti legsúlyosabb bűncselekményre megállapított büntetési tétel felével megemelt felső határát. Hosszabb tartamú szabadságvesztést ugyanis akkor sem lehetett volna kiszabni, ha a bűncselekményeket egy eljárásban bírálják el.”

Értelemszerűen be kell helyettesíteni az új Btk. szakasz-számait. A halmazati büntetés szabályait az új Btk. 81., 84., 89. és 91. §-ai tartalmazzák. A 81. § címe a halmazati büntetés, és csak ennek a (3) bekezdése szól arról, hogy a legmagasabb büntetési tétel a felével emelkedik. A többi esetben kétszeres az emelkedés, tárgyalásról lemondás esetén pedig az ott írt tartamok a legmagasabb büntetési tétel középértékével emelkednek.

A halmazati büntetés és az összbüntetés szabályainak összevetése egy további problémát is felvet. A Btk. 81. §-ának (4) bekezdése mérlegelést nem tűrő, abszolút határozott szankciót ír elő arra az esetre, ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább három különböző időpontokban elkövetett befejezett személy elleni erőszakos bűncselekmény. Az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni, ha a legsúlyosabb büntetési tétel kétszeresére emelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények egyike életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető. Amennyiben a személy elleni erőszakos bűncselekmények nem egy eljárásban kerülnek elbírálásra, határozott ideig tartó szabadságvesztéseket tartalmaznak az összbüntetés alapjául szolgáló elítélések, és az összbüntetés is csak határozott idejű szabadságvesztés lehet.

Az összbüntetés legkisebb mértékének meghatározásához a jogalkotó matematikai műveletet bocsátott rendelkezésre, ezért a jövőben nem tartható az az álláspont, hogy egy 5 év 7 nap tartamú összbüntetés nem felel meg egy halmazati büntetésnek.

A legkisebb tartam kiszámolását követően a bíró mérlegelési köre ezen szám és a legmagasabb mérték közötti tartamra szűkült. Az esetleges mérlegeléshez továbbra is támpontot nyújt a 3/2002. számú Jogegységi határozat következő része:

„Az elengedés mérvének a megítélésénél vizsgálni kell azt is, hogy a több eljárásban elbírált cselekmények jellegükben azonosak vagy hasonlók-e; elkövetési magatartásuk időbelileg egybeeső vagy közeli-e; a cselekmények egymással összefüggésben állnak-e stb. Így pl. ha az egyik bíróság az elkövetőnek többrendbeli azonos vagy hasonló jellegű bűncselekményét bírálta el, majd utóbb indult újabb büntetőeljárás valamely korábban fel nem derített ugyanolyan bűncselekmény miatt: az ezt követően lefolytatott összbüntetési eljárás során a rövidebb időtartamú szabadságvesztés *teljes elenyészése* vagy igen nagy mérvű csökkentése biztosíthatja, hogy az összbüntetés a halmazati büntetés tartamával legyen azonos.”

A rövid tartamú szabadságvesztés teljes elenyészéséről természetesen nem beszélhetünk (akkor sem, ha a külön elbírált cselekmény a halmazati büntetés kiszabásánál semmilyen jelentőséggel nem bírna).

Az összbüntetési ítélet egyéb rendelkezései

<p>94. § (1) Különböző fokozatban végrehajtandó szabadságvesztések összbüntetésbe foglalása esetén az összbüntetést abban a fokozatban kell végrehajtani, amelyik közülük a legszigorúbb. Ha <i>azonban</i> az összbüntetés mértéke három év vagy azt meghaladó tartamú, illetőleg többszörös visszaesőnél két év vagy ezt meghaladó tartamú, az összbüntetés végrehajtási fokozatát ennek figyelembevételével kell meghatározni.</p> <p>(2) Ha az (1) bekezdés alkalmazásával megállapítandó végrehajtási fokozat az elítélt számára méltánytalan hátrányt jelentene, eggyel enyhébb fokozat állapítható meg.</p>	<p>95. § (1) Különböző fokozatban végrehajtandó szabadságvesztések összbüntetésbe foglalása esetén végrehajtási fokozatként a legszigorúbbat kell meghatározni. Ha az összbüntetés mértéke három év vagy azt meghaladó tartamú, illetve többszörös visszaesőnél két év vagy ezt meghaladó tartamú, az összbüntetés végrehajtási fokozatát ennek figyelembevételével kell meghatározni.</p> <p>(2) Ha az (1) bekezdés alkalmazásával megállapítandó végrehajtási fokozat az elítélt számára méltánytalan hátrányt jelentene, eggyel enyhébb fokozat állapítható meg.</p>
<p>95. §</p>	

A szabályozásban változás nincs, ezért az értelmezésre továbbra is irányadó a 3/2002-es jogegységi határozat III. része.

1. Az összbüntetési ítélet rendelkező részében a bíróság az alapítéletek, valamint - többszörös összbüntetésbe foglalás esetén - a korábbi összbüntetési ítélet hatályon kívül helyezése nélkül összbüntetésbe foglalja az alapítéletekben kiszabott büntetéseket, és meghatározza az összbüntetés tartamát. Rendelkezik az összbüntetés egységes büntetés-végrehajtási fokozatáról, a feltételes szabadságra bocsátás kizárásáról, az elkövető visszaesői minőségéről.

2. Az összbüntetés egységes végrehajtási fokozatát az alapítéletek rendelkezéseinek alapulvételével kell megállapítani akkor is, ha a büntetés-végrehajtási bíró úgy rendelkezett, hogy az alapítéletben kiszabott büntetés hátralevő részét eggyel enyhébb vagy eggyel szigorúbb fokozatban kell végrehajtani.

3. A büntetés fele részének letöltése után az elítélt akkor bocsátható feltételes szabadságra, ha valamennyi alapítélet így rendelkezett, és az összbüntetés mértéke nem haladja meg a három évet. Egyébként a feltételes szabadság lehetősége az összbüntetés végrehajtási fokozatához igazodik.

4. Nem bocsátható feltételes szabadságra az elítélt az összbüntetésből, ha bármelyik alapítélet a feltételes szabadságra bocsátásból kizárta.

A 3. ponthoz annyi megjegyzést kell fűzni, hogy az új Btk. 38. §-ának (3) bekezdése értelmében „fele feltételes” kimondására az ítéletben öt évet meg nem haladó szabadságvesztés kiszabása esetén lesz lehetőség.

A határozott idejű szabadságvesztéseken kívül a többi büntetés – és az egyetlen mellékbüntetés – összbüntetésbe foglalása lehetőségének kizárása

A 2010. május 1. napjával megújított szankció-rendszert az új Btk. is átvette, azaz egyetlen mellékbüntetés maradt, a közügyektől eltiltás, a többi büntetésnek – a szabadságvesztés kivételével – nincs hierarchiája, s néhány kivételtől eltekintve (melyeket a 33. § (6) bekezdése tartalmaz) egymás mellett is kiszabhatók.

2010. május 1. napjától hatályos Btk.	új Btk. 2013. július 1. napjától hatályos
<p>96. § (1) Ha a foglalkozástól eltiltást, járművezetéstől eltiltást vagy kiutasítást szabadságvesztés mellett szabták ki, és a szabadságvesztés büntetéseket összbüntetésbe foglalták, akkor több, azonos tartalmú foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás vagy kiutasítás közül azt kell végrehajtani, amelyik az elítéltre hátrányosabb.</p> <p>(2) Mellékbüntetések nem foglalhatók összbüntetésbe. Azonos tartalmú mellékbüntetések közül azt kell végrehajtani, amelyik az elítéltre hátrányosabb.</p>	<p>96. § (1) Ha a foglalkozástól eltiltást, a járművezetéstől eltiltást, a kitiltást, a sportrendezvények látogatásától való eltiltást vagy a kiutasítást szabadságvesztés mellett szabták ki, és a szabadságvesztés büntetéseket összbüntetésbe foglalták, akkor több, azonos tartalmú foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, sportrendezvények látogatásától való eltiltás vagy kiutasítás közül azt kell végrehajtani, amelyik az elítéltre hátrányosabb.</p> <p>(2) A közügyektől eltiltás mellékbüntetés nem foglalható összbüntetésbe. Több közügyektől eltiltás mellékbüntetés közül azt kell végrehajtani, amelyik a leghosszabb tartamú.</p>

Új jogértelmezési problémát felvető módosulás nincs.

A fiatalokkal szemben alkalmazható szankciók és az összbüntetés viszonya

hatályos Btk.	új Btk. 2013. július 1. napjától hatályos
<p>Halmazati és összbüntetés</p> <p>120. § (1) A halmazati és az összbüntetés a 110. § (2) bekezdésének <i>a</i>) pontja esetén nem haladhatja meg a húszévi, <i>b</i>) pontja és a (3) bekezdés esetén a tizenöt évi, a (4) bekezdés esetén a hét év és hat hónapi szabadságvesztést.</p> <p>(2) Javítóintézeti nevelés és szabadságvesztés találkozása esetén összbüntetésként a szabadságvesztést kell végrehajtani. Ennek tartamát a bíróság legfeljebb egy évvel meghosszabbíthatja, ha erre a 108. §-ban meghatározott cél elérése érdekében szükség van. A meghosszabbítás tartama azonban a javítóintézeti nevelés hátralevő részét nem érheti el.</p> <p>(3)</p>	<p>A halmazati és az összbüntetés</p> <p>123. § (1) Fiatalkorú esetén a halmazati és az összbüntetés nem haladhatja meg</p> <p><i>a</i>) a 109. § (3) bekezdés <i>a</i>) pontja esetén a húszévi,</p> <p><i>b</i>) a 109. § (2) bekezdés <i>a</i>) pontja és a (3) bekezdés <i>b</i>) pontja esetén a tizenöt évi,</p> <p><i>c</i>) a 109. § (2) bekezdés <i>b</i>) pontja és a (3) bekezdés <i>c</i>) pontja esetén a hét év hat hónapi szabadságvesztést.</p> <p>(2) A fiatalokkal szemben kiszabható szabadságvesztés a 81. § (4) bekezdése vagy a 90. § (2) bekezdése alkalmazása esetén sem haladhatja meg az (1) bekezdés <i>a</i>) és <i>b</i>) pontjában meghatározott mértéket.⁹</p> <p>(3) Javítóintézeti nevelés és szabadságvesztés találkozása esetén összbüntetésként a szabadságvesztést kell végrehajtani. Ennek tartamát a bíróság legfeljebb egy évvel meghosszabbíthatja, ha erre a 106. §-ban meghatározott cél elérése érdekében szükség van. A meghosszabbítás tartama azonban a javítóintézeti nevelés hátralevő részét nem érheti el.</p>
<p>Egységes intézkedés</p> <p>120/A. § (1) Ha a bíróság a fiatalokkal szemben több olyan javítóintézeti nevelést rendelt el, amelyeket az egységes intézkedés elrendelésekor még nem hajtottak végre, vagy amelyeket folyamatosan hajtanak végre, a bíróság a fiatalokkal szemben egységes intézkedésként javítóintézeti nevelést rendel el.</p> <p>(2) Az egységes intézkedésként elrendelt javítóintézeti nevelés tartamát úgy kell megállapítani, hogy az ne legyen rövidebb a leghosszabb tartamú javítóintézeti nevelésnél, de ne érje el az elrendelt javítóintézeti nevelések együttes tartamát. A javítóintézeti nevelés tartama ilyenkor sem haladhatja meg a három évet.</p>	<p>Egységes intézkedés</p> <p>124. § (1) Ha a bíróság a fiatalokkal szemben több olyan javítóintézeti nevelést rendelt el, amelyeket az egységes intézkedés elrendelésekor még nem hajtottak végre, vagy amelyeket folyamatosan hajtanak végre, a bíróság a fiatalokkal szemben egységes intézkedésként javítóintézeti nevelést rendel el.</p> <p>(2) Az egységes intézkedésként elrendelt javítóintézeti nevelés tartamát úgy kell megállapítani, hogy az ne legyen rövidebb a leghosszabb tartamú javítóintézeti nevelésnél, de ne haladja meg az elrendelt javítóintézeti nevelések együttes tartamát, illetve a négy évet.</p>

⁹ A halmazati büntetés kiszabása nem tárgya az írásnak, ezért az új szabály értelmezésére itt nem kerül sor

A 3/2002-es jogegységi határozat a IV. pontjában foglalkozik az új Btk. 123. §-ának (3) bekezdésében írt, a jelenleg hatályossal megegyező szöveg értelmezésével.

1. A javítóintézeti nevelést és a szabadságvesztést akkor is összbüntetésbe kell foglalni, ha az elkövető a bűncselekményt egy másik alapügyben hozott ítélet jogerőre emelkedése után követte el.

2. Az összbüntetésbe foglalás feltételei addig állnak fenn, amíg egyik büntetést vagy intézkedést sem hajtották végre, illetve a végrehajtásuk folyamatos.

3. Javítóintézeti nevelés és szabadságvesztés találkozása esetén a bíróság elsősorban a fiatalkorú személyiségét és nevelhetőségét figyelembe véve bírálja el, hogy az összbüntetést az alapítéletben kiszabott szabadságvesztéssel egyező tartamban határozza-e meg vagy meghosszabbítja.

4. Ha valamennyi alapítélet szerint a fiatalkorúak fogházában kell végrehajtani a szabadságvesztést, az összbüntetés végrehajtási fokozata - az összbüntetés tartamától függetlenül - a fiatalkorúak fogháza.¹⁰

A törvényszöveg azonossága azonban nem jelenti a tartalmi azonosságot is.

A jogegységi határozat 1. pontjában foglaltakat ugyanis a jövőben már nem lehet irányadónak tekinteni, mert a törvényalkotó egy új szabályt iktatott be arra az esetre, ha a javítóintézeti nevelésre ítélet (jogerős) után követi el a fiatalkorú az újabb bűncselekményt, s emiatt a javítóintézeti nevelés vagy az ideiglenes elbocsátás ideje alatt ítélik végrehajtandó szabadságvesztésre. Ez esetben összbüntetésbe foglalásnak nincs helye.

122. § Ha a fiatalkorút a javítóintézeti nevelésre ítélet után elkövetett bűncselekmény miatt a javítóintézeti nevelés vagy az ideiglenes elbocsátás alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, a szabadságvesztés büntetést kell végrehajtani. Ebben az esetben a javítóintézeti nevelés hátralévő részét szabadságvesztésre kell átváltoztatni úgy, hogy kétnapi javítóintézeti nevelés helyébe egynapi szabadságvesztés lép.

Az új törvény szabályaiból két következtetés vonható le:

- javítóintézeti nevelés és szabadságvesztés találkozása esetén összbüntetésbe foglalásnak, a 123. § (3) bekezdése alkalmazásának csak kvázi halmazat esetén van helye,
- nem kvázi halmazat esetén a törvény a 122. §-ában meghatározza egyrészt ugyanazt, amit az összbüntetésnél, hogy a szabadságvesztést kell végrehajtani, másrészt egy átváltoztatási kötelezettséget, valamint az átváltoztatási kulcsot is, mindebből az is következik, hogy összbüntetési ítéletet nem lehet hozni, s az eljárás nem is az ítélkező bíró feladata.

Az átváltoztatásról a módosított Bv. tvr. a 16. §-ának (1) bekezdésében rendelkezik: „A büntetés-végrehajtási bíró hivatalból vagy az ügyész indítványára a Btk. 122. §-ában meghatározott feltételek fennállása esetén – az iratok tartalma alapján – a

¹⁰ A 3/2002. számú Büntető Jogegységi határozat az indokolásban részletesen foglalkozik a rendelkező részben IV. alatt jelzett megállapításainak indokaival. Az idevonatkozó teljes szöveget nem idézem, de az ott írtak a továbbiakban is irányadók abban a részükben, amelyek tekintetében a rendelkező részben írtak megfelelnek az új törvényi szabályozásnak is.

javítóintézeti nevelést vagy annak hátralévő részét szabadságvesztésre változtatja át.”

Az új 124. § is az egységes intézkedésről szól, mint a hatályos 120/A. §, de a szöveg változott, az új Btk.-nak az összbüntetés tartamáról szóló 94. §-ának megfelelően, ahol azt értelmezni nem lehetett.

A javítóintézeti nevelések találkozása esetén a törvényalkotó nem zárja ki azt az esetet, amikor a két ítélettel elrendelt javítóintézeti nevelések alapjául szolgáló bűncselekmények között a kvázi halmazati viszony nem áll fenn. Ezt az értelmezést követve el lehet jutni odáig, hogy amennyiben nincs kvázi halmazati viszony, akkor a külön elrendelt javítóintézeti nevelés intézkedések tartama összegződhet.

2013. július 1. napjától nem a Btk., hanem a módosuló Bv. tv. a 112. §-ának (2) és (3) bekezdéseiben határozza meg a javítóintézeti nevelés végrehajthatóságának felső életkori határát, amely 21. év.

A javítóintézeti nevelés intézkedés alkalmazásával kapcsolatban jogértelmezési problémákat fog felvetni a 108. § (2) bekezdése, amely kimondja, hogy „Javítóintézeti nevelés mellett nem szabható ki szabadságvesztés, elzárás vagy közérdekű munka.”. 2011. január 1. napjától került a hatályos Btk. törvény-szövegébe, hogy ezen intézkedés mellett közérdekű munka nem szabható ki.

Addig fel sem merült annak a lehetősége, hogy a javítóintézeti nevelés intézkedés mellett bármilyen büntetést ki lehetne szabni. Következett ez a 108. §-ból, aminek lényegét tekintve megfelel az új Btk. 106. §-a, amely az „Alapvető rendelkezések” címet viseli. Az itt írtak meghatározzák a fiatakorúakkal szemben alkalmazható joghátrányok hierarchiáját, és egyenesen következik belőlük, hogy büntetést csak akkor lehet kiszabni, ha intézkedés alkalmazása nem célravezető, azaz intézkedéssel már nem nevelhető a fiatakorú.

Intézkedés mellett tehát büntetés kiszabásában nem is folyt gondolkodás.

Másrészt a „mellett” szó a nyelvtani értelmezés alapján azt sugallja, hogy a bűnösséget megállapító ítéletben javítóintézeti nevelést rendel el (Be. 465. §) és pénzbüntetést, foglalkozástól eltiltást, járművezetéstől eltiltást, kitiltást, sportrendezvények látogatásától való eltiltást vagy kiutasítást szabok ki, illetve ezen büntetések valamelyikére vagy többre is ítélem a 33. § (6) bekezdésének b/ pontjában írt korlátozás figyelembevételével.

Ebből az a következtetés vonható le még akkor is, ha a bűnösnek kimondott fiatakorút a felsorolt önálló büntetésekre ítélem, s emellett rendel el a javítóintézeti nevelését, hogy a büntetések és egy intézkedés között sincs már szankciórendszerbeli hierarchia. Ez viszont ellentétes az új Btk. 106. §-ában írt alapvető rendelkezéssel.